

RECENSIE Franz Liszt: componist, vriend en voorbeeld

© 31 oktober 2022 • Arjen van Klingeren • Recensies

Streamingdiensten, de cd en grammofoonplaat en zelfs het cassettebandje wedijveren als geluidsdragers om onze aandacht. Als orgelliefhebber moet je met streamingdiensten helaas wel veel onnodige aardige lokale opnamen van deropzigtelijke bijwerken. Maar Anna-Victoria Baltrusch kun je er wel vinden. Je moet het wel zonder de foto's van haar doen waarmee Audite de boekjes uitbundig heeft geïllustreerd.

Baltrusch maakt internationaal furore sinds zij bij het Westbad Bach Festival in de prijzen viel. De beschrijvingen op haar site melden dat haar stijl vooral gekarakteriseerd door grote expressiviteit en pianistische virtuositeit. Anna-Victoria Baltrusch (1989) is een leerling van Martin Schmedding, Zigmund Szathmáry en Frédéric Champion en studeerde piano bij Gilead Mahory. Zij debuteerde met een recital in de Berlijnse Philharmonie en heeft gevestigd met orkesten als het Symfonieorkest van de Beierse omroep, het New York Philharmonic, het Brandenburgse Staatsorkest Frankfurt en het koor van de NDR. Sinds 2021 is Baltrusch lector en kerkelijk organist van de Evangelische Hochschule für Kirchenmusik te Halle (Saale), waar zij in 2022 benoemd is als stular organist van de Ulrichskirche Konzert Halle.

Baltrusch heeft voor Audite enkele interessante cd's gemaakt: een Liszt-plaat (of, beter gezegd, twee kleine plaatjes) en een plaat met werk van zijn tijdgenoten die zich door de grote Liszt hebben laten inspireren, maar hem op hun beurt ook weer zouden hebben geïnspireerd. Vooral die laatste cd is intrigerend.

Na ruim veertig jaar cd's hebben orgelliefhebbers immers vaak een immense hoeveelheid Bach, Frankl, Mendelssohn en... Liszt in huis. Het zou aardig zijn om eens uit te zoeken welk orgelwerk in het cd-rijpke bouwaan- of uit- van bezit heeft aangaan. Ik vermoed dat Liszt's *Ad nos* in de top 10 staat. En dat is best bijzonder voor een werk van om en nabij een half uur lang.

Jaren geleden leende ik van de Rotterdamse bibliotheek mijn eerste *Ad nos* een Philips grammofoonplaat met Daniel Choroempa aan het toon nog jonge Doelen-orgel. Live exploreerde de grote Choroempa wel met romantische *ad libitum*-passages, waarbij hij behoorlijk buiten de lijnpas kon klunen. Doch had hij bij een concert in De Doelen hoorbaar moede om het spoor terug te vinden...

Terug naar Baltrusch. Vooral dus die cd van Baltrusch met *Vrienden en Voorbeelden* (*Vorbeilder*) is aardig. Het opgenomen orgel is in aanleg een Kuhn-orgel uit 1880, werd in 1895 in de 'Neue Tonhalle' geïnstalleerd en in 1927 en 1939 gewijzigd en uitgebreid. Ursula Carlsch, van 1980 tot 2014 organiste van de Neumünster te Zürich, heeft zich beijerd om het waardevolle instrument gewettigd gerepareerd in de Neumünster te krijgen. Dat is gelukt en Kuhn telende voor het klinkende resultaat. Ook de kas is heel fraai. Een uitgelezen instrument voor dit repertoire.

Niet vaak heb ik deze muziek zo aanstekelijk horen spelen. Baltrusch heeft een heel mooi orgel onder haar handen en zij heeft gelukkig ook heel aardige handen. De repertoire vraag om gezonde virtuositeit. Niet zelden hoor je een organist door zo'n partituur als met een roestige klank. Zonder door te schieten in volle virtuositeit kan Baltrusch deze orgelroertes aangevaan, voortvarend en met een rake romantische geluidenheid klinken. Hoar die prachtige *Ana* van Salomon (Jedassohn eent) En dan die *Fuge* uit dezelfde *Fantasia*, met een klinkende climax. Jedassohn schrijft overigens eerder tegen Mendelssohn aan dan tegen Liszt. Mij is ook niet meteen duidelijk wat Liszt van hem opgepikt zou hebben, maar onderhoudende muziek is het zeker.

En dan de Liszt-platen van Anna-Victoria Baltrusch. Hebben we nog zo'n opname nodig bij alles wat er al is? Nou ja, 'vroeg en nu' zijn laatste begrippen als het gaat om de schone kusten. Als ik weer eens thus kom met een stapel grammofoonplaten en cd's probeer ik wel vaak in termen van eerste levensbehoeften, dat wel. Het valt me echter vaak op dat mijn omgeving het urgentiegevoel niet spontaan deelt.

Maar Baltrusch brengt toch wel iets speciaals. Dat zit wellicht niet zozeer in het wat amalgame instrument. Er zijn trouwens niet eens zoveel orgelopnamen van Liszt op een passend historisch instrument. Thomas Trotter heeft voor Decca grote werken van Liszt opgenomen in Mersburg en Yves Rechsteiner heeft een mooie opname gemaakt in Schwenk (Liedegat-orgel). Ook is Zuzana Neuse Fajenová bezig met een Liszt-integrale op tijdgeen instrumenten. Baltrusch heeft echter gekozen voor het grote orgel (11 stemmen, toe maar!) van de Hofkirche te Luzern. Dit orgel raamt uit 1640/1650 en werd in 1862 uitgebreid en omgewerkt door Haas (het bouwjaar van het Cavalli-Coll-orgel van de Parijse St. Sulpice) en in de jaren 1972-1977 gerepareerd door Kuhn, waarbij 36 oude registers van Geisler en Haas weer een plekje vonden. Daaronder bevonden zich drie prachtige romantische registers van Haas. De impoante kas gaat terug op Geisler (1650) en bevat prachtig houtsnijwerk. Haas werkte al synthetisch en Kuhn heeft de lijn voortgezet. Het Hofkirche-orgel heeft een veebevoegen geschiedenis maar heeft gelukkig wel karakter.

Het speciale van Baltrusch? Zelfs onze toch heel intelligenten Bach spelende Wim van Beek onderstreept in interviews het belang van een goede pianotechniek voor het orgelspelen. Baltrusch demonstreert zijn gelijk. Een recensent schreef over deze opname dat Baltrusch door haar hartverwende spel mensen een deze muziek van Liszt te waarderen. De vertelling van Anna-Victoria is een veelzijdige, belevings- en sympathieke vertelling. Technisch komt zij niets te kort. Naar het Hofkirche-orgel blijf ik geïntrigeerd luisteren, maar wel popt de vraag soms even op of ik de klaut nu uiteindelijk geslaagd vind.

De uitgave is verzorgd. Veel cd's verschijnen nu als een kleine grammofoonplaat: karton, papier en geen plastic. In ben een beetje verbaasd door de opvallende aanwezigheid van foto's van Anna-Victoria Baltrusch en de al even opvallende afwezigheid van foto's van het orgel. Ik waag me natuurlijk niet aan een vergelijking van de esthetische waarde van beide foto-ondervoeven (mevrouw Baltrusch is in ieder geval een hoogstaande artiest), maar een orgelliefhebber zet toch graag wat registerplaatjes, een speeltafel, dat mooie houtsnijwerk van Geisler of het fraaie orgelfront. En dan nog iets... De enkele grote werken van Liszt zijn verdeeld over twee cd's. De eerste cd bevat drie kwartier muziek, de tweede cd slechts ruim een half uur. Met niet muscologische creativiteit en speurzin hadden deze werken vast omgilt kunnen worden met meer werk van vrienden en voorbeelden. Deze karteleringen daargelaten heeft Anna-Victoria Baltrusch ons een prachtig beeld van Liszt-in-concerto geschonken. Een plaatje...

★★★★☆

Liszt, the Composer

Präludium und Fuge über B-A-C-H, S. 260; Fantasia und Fuge über den Choral 'Ich hab es erlitten' und 'Nun danket alle Gott', S. 229; Totentanz, Paraphrase über 'Die Zeit', S. 126; Warum, Klagen, Sorgen, Zagen, Präludium nach J. S. Bach, S. 179

Anna-Victoria Baltrusch, Hofkirche Luzern

Audite - 97.793, 46:46 • 3733, opname 06/2021, prijs v.a. € 7,99 (download of cd) | audite.de

Liszt - The Friend and Paragon

Hartung: Sonate für Orgel Nr. 2 Moll 'Wer nur den lieben Gott lässt walten'; Töpfer: Sonate für Orgel g-Moll op. 15; Sauer: Concert-Fantasia F-Dur op. 63; Jedassohn: Fantasia für Orgel g-Moll op. 95; Ritter: Fries Christenlied 'Herr Gott, nun schließ den Himmel auf'; Sonate für Orgel Nr. 2 e-Moll op. 19; Lülfen: Fantasia erotica

Anna-Victoria Baltrusch, Alte Tonhalle Orgel Neumünster, Zürich

Audite - 97.792, TT 74:29, opname 06/2021, v.a. € 7,99 (download of cd) | audite.de